

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**

Факультет історії, політології і міжнародних відносин

Кафедра міжнародних економічних відносин

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Управління ризиками в міжнародному бізнесі

Освітня програма «Управління міжнародним бізнесом»

Спеціальність 073 «Менеджмент»

Галузь знань 07 «Управління і адміністрування»

Затверджено на
засіданні кафедри
міжнародних економічних
відносин
Протокол № 1 від «29» серпня 2022 р.

м. Івано-Франківськ – 2022

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Опис дисципліни
3. Структура курсу
4. Система оцінювання курсу
5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу
6. Ресурсне забезпечення
7. Контактна інформація
8. Політика навчальної дисципліни

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Управління ризиками в міжнародному бізнесі
Освітня програма	Управління міжнародним бізнесом
Спеціалізація (за наявності)	
Спеціальність	073 Менеджмент
Галузь знань	07 Управління і адміністрування
Освітній рівень	бакалавр
Статус дисципліни	обов'язкова дисципліна
Курс / семестр	3/6
Розподіл за видами занять та годинами навчання (якщо передбачені інші види, додати)	Лекції – 12 год. Практичні заняття – 18 год. Самостійна робота – 60 год.
Мова викладання	українська
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pro/

2. Опис дисципліни

Мета та цілі дисципліни

Мета дисципліни є формування системи знань з умов, форм, методів та інструментарію підвищення ефективності міжнародного бізнесу в умовах невизначеності.

Основними **завданнями** вивчення студентами дисципліни «Управління ризиками в міжнародному бізнесі» є:

- розкриття сутності та ролі ризиків в процесі управління;
- аналіз і оцінка глобальних загроз міжнародному бізнесу;
- формування системи знань про сутність ризик-менеджменту та структуру процесу управління ризиками в діяльності суб'єктів міжнародного бізнесу;
- дослідження світової практики стандартизації управління ризиками;
- ознайомлення з методами аналізу та моделювання ризиків у міжнародному бізнесу;
- вивчення особливостей управління фінансовими ризиками в міжнародному бізнесу;
- вивчення специфіки управління комерційними ризиками в міжнародному бізнесу;

Компетентності

- ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях
- ЗК8. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- ЗК11. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
- ЗК12. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК13. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.
- ЗК15. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
- СК1. Здатність визначати та описувати характеристики організації.
- СК2. Здатність аналізувати результати діяльності організації, зіставляти їх з факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища.
- СК5. Здатність управляти організацією та її підрозділами через реалізацію функцій менеджменту,
- СК6. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо.
- СК7. Здатність обирати та використовувати сучасний інструментарій менеджменту.
- СК10. Здатність оцінювати виконувані роботи, забезпечувати їх якість та мотивувати персонал організації.
- СК11. Здатність створювати та організовувати ефективні комунікації в процесі управління.
- СК12. Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, формувати обґрунтовані рішення.
- СК14. Розуміти принципи психології та використовувати їх у професійній діяльності.
- СК15. Здатність формувати та демонструвати лідерські якості та поведінкові навички.

Програмні результати навчання

- ПРН 4. Демонструвати навички виявлення проблем та обґрунтування управлінських рішень.
- ПРН 6. Виявляти навички пошуку, збирання та аналізу інформації, розрахунку показників для обґрунтування управлінських рішень.
- ПРН 8. Застосовувати методи менеджменту для забезпечення ефективності діяльності організації.
- ПРН 12. Оцінювати правові, соціальні та економічні наслідки функціонування

організації.

3. Структура дисципліни

№ з/п	Тема	Результати навчання	Завдання
1.	Тема 1. Сутність поняття ризику, класифікація ризиків, специфіка ризиків при міжнародному бізнесі	<ul style="list-style-type: none"> - Визначити сутність поняття економічний ризик; - Подати класифікацію ризиків; - Окреслити сутність політичного, виробничого, технічного, фінансового, галузевого та інноваційного ризиків, їх специфіку при міжнародному бізнесі.	<ul style="list-style-type: none"> • Тести, • Контрольні запитання, • Кейси, • Завдання для індивідуальної роботи, • Завдання для самостійної роботи
2.	Тема 2. Сутність ризик-менеджменту та структура процесу управління ризиками	<ul style="list-style-type: none"> - Визначити поняття ризик-менеджмент та суб'єкти ризику; - Охарактеризувати міжнародні стандарти ризик-менеджменту; - Проаналізувати процес управління ризиками за етапами; - Провести моніторинг та контроль за ризиками.	<ul style="list-style-type: none"> • Тести, • Контрольні запитання, • Кейси, • Завдання для індивідуальної роботи, • Завдання для самостійної роботи
3.	Тема 3. Політичний, кадровий та мультикультурний ризик в сфері функціонування міжнародного бізнесу	<ul style="list-style-type: none"> - Визначити сутність та специфіку політичного ризику; - Пояснити основні види ризикових при політичному ризику в міжнародному бізнесі; - Проаналізувати методи управління політичним ризиком. - Визначити сутність кадрового ризику; - Дати класифікацію кадрових ризиків; - Ідентифікувати кадрові ризики у міжнародному бізнесі; - Проаналізувати методи управління кадровими ризиками в міжнародному бізнесі; - Визначити сутність культурного ризику; - Назвати основні типи культурних ризиків для міжнародного бізнесу; - Пояснити способи управління культурними ризиками.	<ul style="list-style-type: none"> • Тести, • Контрольні запитання, • Кейси, • Завдання для індивідуальної роботи, • Завдання для самостійної роботи
4	Тема 4. Управління транспортними ризиками	<ul style="list-style-type: none"> - Визначити сутність транспортних ризиків; - Назвати способи виявлення	<ul style="list-style-type: none"> • Тести, • Контрольні запитання,

	міжнародного бізнесу	транспортних ризиків; - Дати пояснення кількісним та якісним засадам здійснення аналізу транспортних ризиків; - Визначити основні способи управління транспортними ризиками.	<ul style="list-style-type: none"> • Кейси, • Завдання для індивідуальної роботи, • Завдання для самостійної роботи
5	Тема 5. Управління інвестиційними ризиками у міжнародному бізнесі	<ul style="list-style-type: none"> - Визначити сутність інвестиційного ризику та його специфіку в міжнародному бізнесі; - Пояснити інвестиційну невизначеність та методи її розрахунку; - Охарактеризувати інвестиційний ризик-менеджмент у ТНК; 	<ul style="list-style-type: none"> • Тести, • Контрольні запитання, • Кейси, • Завдання для індивідуальної роботи, • Завдання для самостійної роботи
6	Тема 6. Управління валютним ризиком у міжнародному бізнесі	<ul style="list-style-type: none"> - Визначити сутність валютного ризику та його значення в міжнародному бізнесі. - Охарактеризувати види валютних ризиків; - Назвати способи управління валютними ризиками. 	<ul style="list-style-type: none"> • Тести, • Контрольні запитання, • Кейси, • Завдання для індивідуальної роботи, • Завдання для самостійної роботи

4. Система оцінювання курсу

Накопичування балів під час вивчення дисципліни	
Види навчальної роботи	Максимальна кількість балів
Семінарські заняття	40
Бали за теми, винесені на лекційні заняття	30
Бали за індивідуальну роботу	20
Бали за самостійне опрацювання додаткової літератури	10
Максимальна кількість балів	100

5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу

Робота на парах	Оцінка за контрольну роботу	Оцінка за індивідуальну роботу	Оцінка за самостійну роботу	Разом
40	30	20	10	100

- Оцінювання відповідей студентів на практичних заняттях відбувається за 100 бальною шкалою

Поточний контроль з дисципліни «Управління ризиками в міжнародному бізнесі» відбувається шляхом перевірки засвоєння студентами знань та умінь в ході семінарських занять, підготовки індивідуальної роботи та контролю самостійного опрацьованої додаткової літератури.

Перевірка засвоєння студентами знань та умінь в ході семінарських занять здійснюється шляхом оцінювання усних відповідей (в тому числі у формі презентацій), коротких письмових / тестових робіт. За опрацювання тем, визначених для семінарських занять студент може отримати максимально 40 балів. Відповідна форма активності студентів оцінюється за стобальною системою. У кінці семестру сума всіх оцінок ділиться на кількість оцінок, далі вона ділиться на 10 та множиться на 4.

Контроль засвоєння знань та навичок, що базуються на лекційному матеріалі, здійснюється шляхом написання студентами контрольної роботи (у розгорнутій та/або тестовій формі). За опрацювання тем, визначених для семінарських занять, студент може отримати максимально 30 балів.

Навики роботи із науковою літературою, вміння аналізувати знайдені матеріали, робити висновки та узагальнення студенти реалізують шляхом написання індивідуальних робіт. Індивідуальна робота оцінюється максимально у 20 балів.

Студентам також пропонується самостійне опрацювання наукових джерел, які є знаковими для відповідної дисципліни. Контроль засвоєння відповідних знань здійснюється у тестовій формі та максимально оцінюється у 10 балів.

Семестровий контроль у формі заліку передбачає, що підсумкова оцінка з навчальної дисципліни визначається як сума оцінок за поточний контроль знань.

Критерії поточного оцінювання:

Відповідно до Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти ДВНЗ «Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора № 799 від 26.11.2019 р.; із внесеними змінами наказом № 212 від 06.04.2021 р.) та Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (Редакція 5) (введено в дію наказом ректора № 672 від 24.11.2022 р.) знання оцінюються як з теоретичної, так і з практичної підготовки відповідно до національної шкали за такими критеріями:

- «відмінно» – здобувач освіти міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і буде відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок;

- «добре» – здобувач освіти добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного матеріалу;

- «задовільно» – здобувач освіти в основному опанував теоретичними знаннями навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю;

- «незадовільно» – здобувач освіти не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані.

6. Ресурсне забезпечення

Матеріально-технічне забезпечення

Мультимедіа (відеофайли, рисунки, схеми)

Література:

Основна

1. Вітлінський В.В. Ризикологія в зовнішньоекономічній діяльності: Навч. Посібник / В.В.Вітлінський, Л.Л. Маханець . – К.: КНЕУ, 2008. – 432 с.
2. Дерід І. О. Управління політичними ризиками в міжнародному бізнесі [Електронний ресурс] / І. О. Дерід, Є. М. Коротков, Д. К. Гаутам // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2017. – № 16. – С. 43-47. –Режим доступу: <http://global-national.in.ua/issue-16-2017/>
3. Дюгованець О. М. Комплексний аналіз управління ризиками в галузі міжнародного бізнесу / О. М. Дюгованець // Наук. вісн. Ужгор. нац. ун-ту. – 2016. – Вип. 6 (частина 1). – С. 92-96.
4. Калініченко Л. Л. Управління кадровим ризиком на основі застосування когнітивного моделювання [Електронний ресурс] / Л. Л. Калініченко// Ефективна економіка. – 2012. – № 7. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1275>
5. Коломієць Г. М. Ризик-менеджмент як фактор сталого розвитку світової економіки / Г. М. Коломієць // Актуальні проблеми економіки. – 2015. – № 3 (165). – С. 43-49.
6. Кузьмін О.Є. Управління ризиками в інноваційній діяльності: [навч.- метод. посіб.] / О.Є. Кузьмін, Н.Ю. Подольчак, Н.І. Подольчак. – Львів: Львівська політехніка, 2009. – 176 с.
7. Кухтик Т.В. Стимулювання інноваційно-інвестиційної діяльності малих підприємств шляхом упровадження системи управління ризиками / Т.В. Кухтик, Н.О. Образцова // Ефективна економіка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1687&p=1>.
8. Ризик іноземних працівників [Електронний ресурс].– Режим доступу: <https://www.theguardian.com/sustainable-business/2016/feb/16/migrant-workers-top-risk-businesses>
9. Старостіна А.О. Ризик-менеджмент: теорія та практика: Навч. Посіб./ А.О. Старостіна, В.А.Кравченко. – К.: ІВЦ “Видавництво «Політехніка»”, 2018. – 200 с.
10. The top ten cultural risks for global business [Electronic Resource]. – Way of access : <https://cultureplusconsulting.com/2015/06/23/top-ten-cultural-risks-global-business/>

Додаткова

1. Господарський кодекс України від 16 січ. 2003 р. № 436-IV // Верховна Рада України. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. Про затвердження критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності, пов'язаної з виробництвом, випуском і реалізацією продукції (виконанням робіт, наданням послуг), та визначається періодичність проведення планових заходів державного нагляду (контролю): Постанова Кабінету міністрів України від 27 груд. 2008 р., № 1164 // Верховна Рада України. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
3. Закон України “Про об’єкти підвищеної небезпеки” від 18 січня 2001 року № 2245-III. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2245-14>
4. Закон України “Про страхування” від 07.03.1996 № 85/96-ВР.- [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80>
5. Керування ризику. Методи загального оцінювання ризику. ІЕС / ISO 31010:2009, ІДТ. ДСТУ ІЕС / ISO 31010: 2013 Видання офіційне. Київ: Мінекономрозвитку України, 2015. – 80 с.
6. Стандарт ризик-менеджменту Федерації європейських асоціацій з ризик-менеджменту (RiskManagementStandard, FERMA – р.6) Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ferma.eu/Default.aspx?tabid=195>.
7. Korovchuk Y., Mykhailyshyn L., Lelyuk O. On the Problem of Corporate Strategies of Development for Human Resources. Journal of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University. 2018. Vol. 5 (No. 3–4). P. 70–77
8. AS/NZS Risk Management Standart 4360:1999. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.riskmanagement.com.ua>

9. AS/NZS ISO 31000:2009 Risk management – Principles and guidelines. – Режим доступу : <http://sherg.org/31000.pdf>.

10. Enterprise Risk Management Integrated Framework. Executive summary [Електронний ресурс] / Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission 2004. Режим доступу: http://www.coso.org/documents/COSO_ERM_ExecutiveSummary.pdf.

11. ERM Conceptual Frameworks [Електронний ресурс] / College of Management Режим доступу: <http://www.mgt.ncsu.edu/erm/ERMConceptualFrameworks.php>

Ресурси курсу

Інформація про курс розміщена на сайті дистанційного навчання Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

<https://d-learn.pnu.edu.ua/>

7. Контактна інформація

Кафедра	Кафедра міжнародних економічних відносин м. Івано-Франківськ, вул. Чорновола, 1, каб. 104. Тел.: +80342 75-20-27 Email: https://knev.pnu.edu.ua/ Ст. лаборант кафедри: Грушко Оксана Сторінки в соцмережах: https://www.facebook.com/groups/2021045604705063
Викладач	 Коровчук Юрій Іванович Кандидат економічних наук, доцент кафедри міжнародних економічних відносин
Контактна інформація викладача	+80342 75-20-27 yuriy.korovchuk@pnu.edu.ua

8. Політика навчальної дисципліни

Академічна доброчесність	Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів університету. Ознайомитися з даними положеннями та документами можна за посиланням: https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/
Пропуски занять (відпрацювання)	Можливість і порядок відпрацювання пропущених здобувачем освіти занять регламентується <i>Положення про порядок</i>

	<u>організації та проведення оцінювання успішності здобувачів освіти ДВНЗ «Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора № 799 від 26.11.2019 р.; із внесеними змінами наказом № 212 від 06.04.2021 р.).</u>
Виконання завдання пізніше встановленого терміну	У разі виконання завдання здобувачем освіти пізніше встановленого терміну, без попереднього узгодження ситуації з викладачем, оцінка за завдання – «незадовільно», відповідно до <u>Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності студентів ДВНЗ «Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора № 799 від 26.11.2019 р.; із внесеними змінами наказом № 212 від 06.04.2021 р.).</u>
Невідповідна поведінка під час заняття	Невідповідна поведінка під час заняття регламентується рядом положень про академічну доброчесність та може призвести до відрахування здобувача вищої освіти «за порушення навчальної дисципліни і правил внутрішнього розпорядку вищого закладу освіти», відповідно до <u>Положення про порядок переведення, відрахування та поновлення студентів вищих закладів освіти» (затверджене наказом Міністерства України № 245 від 15.07.1996 р.).</u>
Додаткові бали	Студент має змогу також отримати додаткові бали , пройшовши навчальний курс у вигляді неформальної освіти з отриманням сертифікату в межах тематики дисципліни впродовж навчального семестру; взявши участь у науковому, освітньому чи прикладному проєкті, конференції, круглому столі, інших видах наукової активності, які відповідають профілю дисципліни; опублікувавши наукову працю, яка відповідає профілю дисципліни. Відповідно до <u>Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності студентів ДВНЗ «Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора № 799 від 26.11.2019р.; із внесеними змінами наказом № 212 від 06.04.2021 р.).</u> відповідні студенти можуть отримати додаткові бали на підставі рішень кафебри міжнародних відносин.
Неформальна освіта	Можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується <u>Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (Редакція 3) (введено в дію наказом ректора № 672 від 24.11.2022 р.).</u>

Викладач

Коровчук Ю.І.